

Pojav in problem narkomanije med mladino v SRS*

Enako kot v drugih civiliziranih državah po svetu se tudi pri nas med mlado populacijo nismo mogli ogniti pojavu narkomanije, ki iz leta v leto zajema večji obseg in s tem seveda pridobiva pomembnost, žal da v njenem negativnem pomenu.

Ob spremljanju pojava smo prišli do zaključkov, da so pojavne oblike narkomanije na našem področju v bistvu kopije oblik, ki so se že pred leti pojavile v ZDA in drugih državah z visoko stopnjo civilizacije in visokega narodnega dohodka. Lahko torej sklepamo, da je določeni odstotek narkomanije pri nas v bistvu transformacija neke vrste modnega pojava. Sklep pa pridobi težo, če upoštevamo, da naša mladina (pojav narkomanije najčešče zasledimo med populacijo v starosti 16—25 let) pravzaprav ne živi v objektivnih in subjektivnih življenjskih razmerah, ki običajno opravičujejo mladega narkomana pred družbo in samim seboj za njegovo ravnanje, kot še npr. velika urbanizacija, nagel tempo življenja, brezosebnost stikov med ljudmi, alienacija človeka ipd., torej vzrokov, ki poleg »modernosti« vodijo labilnega mladega človeka v nerealni beg pred objektivno stvarnostjo in zahtevami sodobnega časa.

Glede na dejstvo, da je pojav narkomanije pri nas zbudil pozornost šele pred nekaj leti, da se s problemom v bistvu ni še nihče načrtno ukvarjal, in ne nazadnje, da je edina kurativna možnost za pristop organov javne varnosti k problemu omogočena samo prek 208. čl. KZ, je jasno, da se podatki, s katerimi razpolagamo, močno odmikajo dejanskemu stanju, ki ga številčno ne bi mogli niti približno oceniti. Sklepajoč po številnih poteh oz. kanalih, po katerih gredo prek Slovenije večje količine različnih narkotikov (zlasti hašiš in opij), in po ugotovljenih točkah prodaje mamila interesentom lahko s precejšnjo gotovostjo trdimo, da je pojav dosegel že dokajšen obseg, katerega negativne posledice se bodo pokazale v prihodnjih nekaj letih.

Če upoštevamo dejstvo, da so vsi morda evidentirani narkomani pri nas ugotovljeni le ob preganjanju nedovoljene trgovine in razpečavanja narkotičnih sredstev in da njihov obseg zajema le majhen in neugotovljen odstotek pojava pri nas, menimo, da številčnih podatkov ne bi navajali, ker so za statistične in obdelovalne namene pri kvantitativnem ugotavljanju pojava neprimerni oz. neuporabni.

Ob zbiranju podatkov o razširjenosti narkomanije med mladino na področju Slovenije smo ugotovili, da je pojav uživanja različnih mamil najbolj razširjen na področju Ljubljane in Maribora, medtem ko so na področju

---

* Komisija za izvrševanje vzgojnih ukrepov pri republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo je na seji dne 9. 2. 1972 obravnavala poročilo republiškega sekretariata za notranje zadeve ter sprejela sklepe glede pojava in problematike narkomanije v SRS. Zaradi aktualnosti za vse zdravstvene delavce objavljamo zadevno gradivo v nekoliko skrajšani obliki. Op. ured.

drugih pokrajinskih središč zabeleženi le posamezni primeri, in še to večidel v obliki tabletomanije.

Največji obseg po doslej znanih indikacijah je uživanje mamil doseglo na ljubljanskem območju, kjer so s sistematičnim beleženjem in vodenjem evidence o mladih narkomanih pričeli v začetku letošnjega leta. Po 6 mesecih je danes na območju ljubljanske uprave javne varnosti zabeleženih že nad 100 užitvalcev mamil, zlasti hašiša in marihuane ter v zadnjem času LSD. Ob določeni posplošitvi na ljubljanskem področju doslej niso bili opaženi primeri uživanja močnejših mamil morfija in heroina, izredno naglo pa se širi topljenje kodeina, ki je žal še vedno v prosti prodaji, v vodi in vzbrizgavanju raztopine v žile.

Iz doslej zbranih podatkov se da zaključiti, da se uživanje mamil pojavlja in širi zlasti med mladino, ki prestopa iz osemletke v najrazličnejše srednje in strokovne šole, in med študenti, kjer so najštevilnejše zastopani slušatelji filozofske in pravne fakultete.

Ugotovljeno je, da je večina preprodajalcev iz drugih republik — zlasti iz Hrvaške, in to iz Zagreba, Splita in Reke.

Po dogovoru z organi javne varnosti v Mariboru izdajajo lekarne v zadnjih mesecih kodein brez recepta le starejšim osebam, vendar problema niso rešili, ker se mladina pri nakupu obrača do starejših oseb in jim za uslugo ponuja tudi plačilo. Delavci javne varnosti v SRS so enotnega mnjenja, da bi kodein, ki je priznan kot narkotik, smeli izdajati izključno na recept, zlasti ker vsi mladi užitvalci kodeina zaradi naglo povečane tolerance organizma (na mamilo) že v krajšem času preidejo na uživanje močnejših narkotikov.

S pričetkom letne sezone se je naglo razširilo topljenje in injiciranje surovega opija, ki po doslej zbranih podatkih izvira iz Makedonije, od koder ga prinašajo sezonski delavci, ki so čez poletje številno zastopani na mariborskem področju.

Ob spremljanju pojavnih oblik narkomanije na področju Slovenije smo prišli do določenih zaključkov oziroma ugotovitev, ki jih lahko štejemo med značilne na našem področju:

— pojav narkomanov v svetu je značilen za velika in močno urbanizirana mesta oziroma področja, pri nas pa je prodrli tudi v obrobna področja republike. K širjenju zunaj centrov pripomorejo zlasti potujoči tuji »hipiji«, ki se ob vrnitvi iz držav Bližnjega ali Daljnega vzhoda preživljajo večinoma s prodajo manjših količin opojnih drog, in študentje iz različnih krajev Slovenije, ki so med študijem v Ljubljani ali Mariboru prišli v stik s krogi, ki bodisi uživajo ali pa se ukvarjajo s prodajo mamil in jih po vrnitvi domov širijo v domačem kraju;

— prekupčevalci in često tudi užitvalci mamil so po veliki večini nezaposleni mladi ljudje, ki so v preprodaji zaslutili možnost hitrega in lahkega zaslužka;

— v nekaterih primerih se je izkazalo, da gre za »lažne alarme«, ko so se razširjale govorice o izredno številnih pojavih preprodaje mamil, izkazalo se je pa, da so bile novice neutemeljene ali vsaj močno potencirane;

— v zadnjem času narašča število mladih, ki jih odpuščajo iz službe JLA, ko ugotovijo, da so že zasvojeni narkomani, ki mamilo in injekcijske brizge prinesejo s seboj in jih širijo morda tudi med drugimi vojaki;

— upoštevanja vredno je bilo tudi število simulacij narkomanije, ko je mladina spoznala, da naborne komisije zavračajo narkomane pri vpoklicu v službo JLA;

— težavo pri preprečevanju narkomanije povzroča že prej omenjeno dejstvo, da je kodein v prosti prodaji, kar bi bilo nujno treba spremeniti oziroma preprečiti;

— značilni za Slovenijo so tudi tako imenovani primeri sublimirane narkomanije, ko mladina uživa v večjih količinah najrazličnejše tablete (zlasti barbiturate) skupaj z alkoholom, kar daje podoben učinek kot zaužitje ustrezne količine pravega mamila.

Pri odkrivanju prekupčevalcev in uživalcev mamil pomenijo določeno oviro tudi starši prizadetega dela mladine, ki se jim zaradi nepoučenosti in lažnega ugleda zdi primerno problem prikriti, namesto da bi sodelovali z ustreznimi institucijami pri odkrivanju in pravočasnem ukrepanju družbe na ta nedvomno socialno-patološki pojav med mladino. Morebitni element varovanja ugleda je zlasti prisoten pri dobro situiranih družinah s »priznanim«¹ družbenim ugledom, ki so po dosedanjih ugotovitvah s problemom narkomanije najbolj prizadete, saj je z zagotovljeno življenjsko existenco in dobrimi materialnimi pogoji mladim često šele omogočeno, da se lahko soočijo s pojavom narkomanije. Morda ne bi bilo neumestno organizirati obliko in način, kjer bi mladino seznanjali z nevarnostjo pojava, staršem pa dali o problemu ustrezno informacijo in navodila, kdaj in kako reagirati v ogrožajočih situacijah, ki se bodo nedvomno pojavljale vse češče.

Menimo, da postaja pojav narkomanije med mlado populacijo pereč problem in da je nujno, da se družba zave pomembnosti in resnosti položaja, ki ga naznanja že sam obstoj narkomanije med mladino, ne glede na obseg, ki ga zavzema danes. Potrebna bi bila širša angažiranost DPS, zdravstva, sociale in prosvete, saj po trenutni pravni oz. zakonski situaciji organi javne varnosti niso dolžni niti upravičeni preganjati pojava samega, ampak lahko delujejo le v smislu 208. čl. KZ, ki pa ne daje garancij niti možnosti za uspešno ukrepanje v smislu preprečevanja ali vsaj zmanjševanja narkomanije pri nas.

Člani komisije za izvajanje vzgojnih ukrepov SRS so po poročilu sekretariata za notranje zadeve in obsežni razpravi sprejeli naslednje sklepe:

— Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo naj prouči vprašanje proste prodaje kodeina in astma cigaret, ker mladina uporablja ta sredstva za drogiranje.

— Psihiatričnim zdravstvenim zavodom in psihiatričnim oddelkom splošnih bolnišnic je potrebno dati vso pomoč pri nadaljnjem razvijanju različnih oblik dela z narkomani, npr. nočnih oddelkov za narkomane, terapevtskih skupin, klubov zdravljenih narkomanov in drugih oblik, ki se bodo pokazale za potrebne.

— Podpreti in še bolj razširiti bo treba različne oblike informiranja o problemu narkomanije in dela z mladino, kot ga že razvija delovna skupina pri CK ZMS.

— Člani komisije se zavezujejo, da bodo prek svojih organizacij, ki jih zastopajo v komisiji, omogočili več in natančnejših informacij o problemu narkomanije med mladino, isto velja tudi za informiranje javnosti.

— Vprašanju alkoholizma, ki je še vedno hujši problem tako pri mladini kot pri odraslih, je treba še vnaprej posvečati vso pozornost.